

URS, LEU

LUP

Cronotipul personal și felul în care
somnul îți influențează viața

OLIVIA AREZZOLO

Traducere din limba engleză de Ralu Conțiu

Editura Paralela 45

Redactare: Carmen Corina Florea
Corectură: Mihaela Cosma
Tehnoredactare și DTP copertă: Mihail Vlad
Pregătire de tipar: Marius Badea

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României

AREZZOLO, OLIVIA

**Urs, leu sau lup: cronotipul personal și felul în care somnul
îți influențează viața** / Olivia Arezzolo ; trad. din lb. engleză
de Ralu Conțiu. – Pitești: Paralela 45, 2022

ISBN 978-973-47-3780-2

I. Conțiu, Raluca (trad.)

159.9

Informațiile conținute în această carte au scop informativ. Cititorul are responsabilitatea personală de a se îngriji de propria sănătate și stare de bine. Este recomandat ca sfaturile incluse în aceste pagini să fie adaptate cu ajutorul unui specialist în sănătate sau asistență medicală. Editorul și autorul nu-și asumă răspunderea pentru eventualele prejudicii sau neplăceri apărute ca rezultat al aplicării sfaturilor din cartea de față.

Bear, Lion or Wolf: How Understanding You Sleep-type Could Change Your Life
Olivia Arezzolo

Text copyright Olivia Arezzolo © 2022

Cover design by Studio Polka

Cover illustrations © Shutterstock.com

Originally published in the English language in the UK by Lagom, an imprint
of Bonnier Books UK Limited, London.

The moral rights of the Author have been asserted

Copyright © Editura Paralela 45, 2022

Prezenta lucrare folosește denumiri ce constituie mărci înregistrate, iar conținutul este
protejat de legislația privind dreptul de proprietate intelectuală.

www.edituraparalela45.ro

Cuprins

Introducere 9

PARTEA I: CÂT DE BINE DORMI?

Capitolul 1. Știința somnului 17

Privarea de somn 19

Arhitectura somnului 24

Ritmul circadian – dansând după melodia propriului corp .. 29

Cronotipul tău 30

Moment de reflecție 31

Capitolul 2. Fă testul și descoperă-ți cronotipul 33

Test: Care este cronotipul tău? 33

Leul 36

Ursul 37

Lupul 39

Întrebări frecvente cu privire la cronotipuri 40

Moment de reflecție 43

Capitolul 3. Factorii care influențează cronotipul 44

Factori intrinseci 44

Factori de mediu	50
Moment de reflecție	50
Capitolul 4. Vârsta și cronotipul	51
Bebelușul și copilul mic (primii 5 ani de viață)	51
Copilul mare și preadolescentul (de la 5 la 11 ani)	53
Adolescentul (de la 12 la 19 ani)	54
Adultul (de la 20 la 65 de ani)	57
Vârșnicul (peste 65 de ani)	61
Moment de reflecție	65
Capitolul 5. Sabotorii somnului	66
Principalele trei motive pentru care nu adormi și nu rămâi adormit	67
Dieta contează	72
Să ne mișcăm un pic	75
Abuzul de substanțe	76
Medicamentele cu și fără prescripție medicală	80
Factori ocupaționali	81
Lasă lumina să pătrundă!	83
Obiceiurile de somn	84
Neplăceri în sanctuarul somnului	87
Factori de mediu	88
Moment de reflecție	89

**PARTEA A II-A: STRATEGII PENTRU A AVEA
UN SOMN SĂNĂTOS**

Capitolul 6. Strategii pentru somn	93
Rutina de seară	93
Rutina de dimineață	101

Rutina din cursul zilei	104
Terapii complementare	106
Alte terapii	110
Crearea unui sanctuar al somnului	111
Moment de reflecție	113
Capitolul 7. Dieta pentru somn	114
Macronutrienți	115
Micronutrienți: vitamine	117
Micronutrienți: minerale	120
Superalimente pentru somn	124
Băuturi pentru somn	126
Moment de reflecție	128
Capitolul 8. Suplimente pentru somn	129
Melatonina	129
Adaptogenii	130
Probioticele	132
Vitaminele și mineralele	133
Moment de reflecție	134
Capitolul 9. Strategii personalizate pentru fiecare cronotip . . .	135
Rutina ideală a unui leu	135
Rutina ideală a unui urs	145
Rutina ideală a unui lup	154
Capitolul 10. Menținerea pe termen lung a unui somn odihnitor	164
Principiile puterii	165
Sistemul în 6 pași pentru schimbare	176
Moment de reflecție	185
Capitolul 11. Provocarea de 28 de zile	186
Săptămâna 1	187

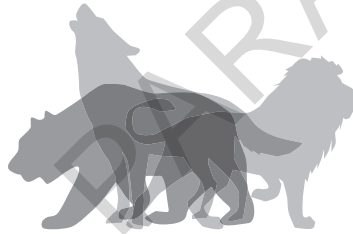
Săptămâna 2	193
Săptămâna 3	196
Săptămâna 4	197
Săptămâna 5 – toate puse cap la cap!	199

PARTEA A III-A: SOMNUL ȘI SĂNĂTATEA

Capitolul 12. Tulburările de somn, visele și parasomniile	205
Insomnia	206
Apneea obstructivă în timpul somnului	207
Coșmarurile	207
Terorile nocturne	208
Somnambulismul	209
Vorbitul în somn	210
Visele	210
Moment de reflecție	211
Capitolul 13. Afecțiuni fizice legate de calitatea slabă a somnului	212
Tulburările de dispoziție	212
Abuzul de substanțe	215
Tulburările alimentare	216
Afecțiunile fizice	218
Moment de reflecție	222
Încheiere	223
Mulțumiri	225
Referințe bibliografice	227
Glosar	229
Despre autoare	231

PARTEA I

**CÂT DE BINE
DORMI?**

CAPITOLUL 1

Știința somnului

Somnul e modul nostru preferat de a ne petrece timpul liber. Trezitul dintr-un somn odihnitor, revigorant, simțindu-ne alerți din punct de vedere mental, pregătiți pentru o nouă zi – îți amintești cum este? Sau momentele în care deschizi ochii și-ți dai seama că ai dormit întreaga noapte aproape fără să te miști și te simți gata să dai piept cu lumea. E bine, nu-i așa?

Din păcate, ca expertă în domeniul somnului, știu că pentru mulți dintre noi lucrul acesta nu se întâmplă. În schimb, experiența noastră cu somnul este... nu prea grozavă, să spunem. Mutilat de anxietate, treziri nocturne și, la trezire, de senzația de oboseală mai mare decât la culcare, somnul, pentru mulți dintre noi, nu mai este ce-a fost.

Dacă ți se potrivește această descriere, în primul rând lasă-mă să-ți spun că-mi pare rău pentru experiența ta. După ani de zile de lucrat cu oameni care au probleme cu somnul, înțeleg pe deplin cât de epuizantă poate fi această situație: de la sentimentul de a fi mereu încordat și incapabil să te deconectezi mental, la senzația de

ceață pe creier, care nu te lasă nici măcar să-ți amintești unde ți-ai pus cheile, până la epuizarea constantă, fluctuantă, care apare în urma faptului că ai parte de numai câteva ore de odihnă adecvată. Sunt, de asemenea, conștientă că insomnia nu reprezintă o problemă numai noaptea. Mai degrabă este o problemă care afectează fiecare aspect al vieții. În același timp, mă bucur că ești aici. Ești exact acolo unde trebuie, iar eu sunt persoana potrivită care te poate ajuta să faci schimbări durabile, reale și radicale.

Chiar dacă ți se pare că ai încercat totul, că toate speranțele sunt pierdute și că *nimic* nu va funcționa, sunt aici pentru a-ți spune că încă nu ai încercat asta: strategia mea de a-ți îmbunătăți somnul, bazată pe dovezi științifice, biologice – cronotipul tău. În plus, nu ai avut parte de programul meu structurat, care să te învețe cum să păstrezi acest nou obicei, o provocare pentru toată lumea, inclusiv pentru mine. Și nici sprijinul meu.

Așadar, de fapt, nu ai încercat chiar *totul*. Și este foarte probabil ca această soluție să fie cea potrivită pentru tine. Așa s-a întâmplat de nenumărate ori în cazul clienților mei, care au venit cu exact aceeași ezitare și cu aceleași gânduri pe care probabil le ai și tu chiar acum, iar în câteva săptămâni au reușit din nou să doarmă așa cum trebuie. Clienți precum Dave*, care fusese DJ în tinerețe și nu mai putea dormi mai mult de 4 ore. În câteva săptămâni a ajuns să doarmă 7 ore. Sau ca Sally, care suferea de anxietate la culcare atât de rău, încât nu putea adormi decât luând somnifere. După două întâlniri a reușit să adoarmă în 15 minute. Sau poate ca Jessie, care se trezea de câte patru ori pe

---

* Numele clienților au fost schimbate, pentru a le fi păstrat anonimatul. (N. a.)

noapte, având dificultăți în a readormi. După două săptămâni în care am lucrat împreună, se mai trezea doar o dată pentru a merge la toaletă și adormea la loc imediat.

Fiecare dintre acești clienți se gândea că lucrurile nu se pot schimba și că e sortit unei vieți de oboseală și ceață mentală. După ce au venit la mine, au avut încredere în îndrumările mele și au urmat planul, în câteva săptămâni au fost din nou capabili să doarmă normal. Dacă ei au reușit, și tu poți reuși. Tot ce trebuie să faci este să ai încredere în proces, să urmezi planul și să ceri ajutor dacă lucrurile o iau razna (deoarece, la un moment dat, s-ar putea să se întâmple).

Îți voi fi alături la bine, la rău și în momentele dificile dintre aceste două extreme.

În primul rând, trebuie să știm câte ceva despre știința somnului. Acest lucru va constitui fundația de care ai nevoie pentru a vedea schimbările pe care le dorești cu atâta disperare: să dormi mai mult, mai profund și să te trezești mai odihnit.

Așa că să nu mai lungim vorba și să începem.

PRIVAREA DE SOMN

Unii dintre noi știm foarte bine ce înseamnă acest lucru. Semne precum epuizarea constantă, dependența de cafeină și sentimentul de „obosit, dar tensionat“ sunt parte din experiența noastră zilnică. Cu toate acestea, nu toți consideră așa. Adică, cine poate spune că nu este normal să te simți obosit în majoritatea dimineților? Ne simțim stresați și anxioși pentru că trăim

într-o societate care funcționează 24 de ore pe zi 7 zile pe săptămână? Ori sunt acestea semne ale unui somn neadecvat? Nu suntem productivi din cauza calității somnului sau este vorba doar de lipsa de interes față de munca noastră?

Mai întâi voi împărtăși cele mai des întâlnite simptome ale privării de somn, pentru a determina dacă somnul reprezintă o problemă în cazul tău. Dacă această situație este atât de des întâlnită, nu înseamnă că nu reprezintă o problemă. Cercetările arată că 77% dintre noi dormim insuficient în fiecare săptămână. Asta înseamnă că cei mai mulți dintre noi suferă de privare de somn și că vom resimți multe dintre aceste simptome, dacă nu chiar pe toate.

1. Senzația constantă de oboseală

Dacă există un indicator al faptului că nu ai dormit destul, acesta este senzația de oboseală pe care o ai atunci când drumul până la bucatărie după o cană de cafea pare incredibil de greu. Dacă lucrezi cu normă întreagă, probabil te regăsești. Circa 7 din 10 lucrători cu normă întreagă au parte de mai puțin de 6 ore de somn pe noapte și 40% resimt oboseală severă în timpul zilei, în fiecare săptămână. Dacă ești lup, cercetările arată că aceștia dorm cel mai puțin, așa că au șansele cele mai mari să se simtă oboșiți și cu mintea încetoșată. Nici urșii nu sunt foarte în urmă. Leii dorm cel mai mult, așa că sunt cel mai puțin predispuși să sufere de oboseală.